

ПОЛЩЕЙСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

УДК 342.95 + 351.74

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-2-6-14

Фоменко А.С. ©

кандидат юридичних наук,
Заслужений юрист України
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ВИДАЧІ ДОЗВОЛІВ НА ПРИДБАННЯ І ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Здійснено огляд порядку надання Національною поліцією України адміністративних послуг з видачі дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї. Зазначено особливості такої процедури стосовно юридичних та фізичних осіб. З метою належного контролю та посилення гарантій безпеки та правопорядку в державі запропоновано зміни до чинного законодавства у відповідній галузі.

Ключові слова: Національна поліція, дозвіл, послуга, зброя, придбання, перевезення.

Постановка проблеми. Світовою спільнотою на сьогодні визначено напрям розвитку та функціонування правоохоронних органів, який полягає у реалізації ними низки сервісних послуг у забезпеченні насамперед благ та потреб громадян. Більше того, перспективи європейської інтеграції України також багато в чому залежать від якісних змін в організації діяльності її правоохоронних органів.

Зважаючи на те, що дозвільні повноваження органів поліції є доволі широкими, особливої уваги потребують ті з них, що стосуються такого особливо небезпечного об'єкта дозвільної системи, як зброя. Враховуючи той аспект, що зброя поділяється на різні види, то й специфіка видачі дозволів на неї має свої особливості. Окрім цього, на особливості процедури надання дозвільних послуг впливає і те, який саме суб'єкт звернувся за такими послугами.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання дозвільної діяльності, в тому числі правоохоронних органів, відображені у наукових працях Ю. Є. Белінського, В. А. Гуменюка, Д. С. Денисюка, О. В. Джафарової, Ю. Ю. Зайця, І. Г. Кириченка, А. В. Корнієць, Є. О. Легези, С. В. Лихачова, Г. Г. Месхи, Д. В. Осінцева, С. Д. Подлінева, О. В. Харитонова та інших науковців. Однак дослідження надання дозвільних адміністративних послуг Національною поліцією України наразі недостатні, що ще раз підкреслює актуальність обраної теми публікації. Тому, враховуючи динаміку змін нормативно-правового регулювання надання дозвільних послуг та проведення структурного реформування Міністерства внутрішніх справ України, виникла необхідність у новому дослідженні діяльності органів Національної поліції України, спрямована на реалізацію дозвільних адміністративних послуг громадянам України.

© Фоменко А.С., 2019

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3755-4130>

mail@dpuvs.in.ua

Мета. У зв'язку з цим постає необхідність розгляду порядку надання адміністративних послуг Національною поліцією України з видачі дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї юридичним і фізичним особам та формулювання пропозицій з удосконалення відповідного чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу. За чинним законодавством України власне вогнепальна зброя є об'єктом, на який накладаються обмеження у цивільному обігу, що вимагає особливого контролю з боку держави в особі правоохоронних органів, зокрема органів Національної поліції України. Відповідно до положень наказу МВС від 21 серпня 1998 р. № 622 вогнепальна зброя – зброя, призначення якої полягає в ураженні цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі під дією сили тиску газів, що утворюються в результаті згоряння металюного заряду та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі на певній відстані [1]. Дозвіл на придбання та перевезення такого виду зброї та боєприпасів до неї вправі отримати виключно міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, підприємства, установи, суб'єкти господарювання та фізичні особи, які обіймають посади в органі публічної влади та здійснюють особливі службові повноваження, відповідно до чинного законодавства. Решта осіб такий дозвіл одержати не вправі, оскільки вогнепальна зброя в Україні для придбання, володіння і користування не є загальнодоступною.

Розглянемо більш детально процедуру отримання цього виду адміністративної послуги, що надається органами поліції у сфері дозвільних правовідносин. Так, підставою для отримання такої послуги, об'єктом якої визначається вогнепальна зброя, є здійснення органом публічної влади або юридичною особою діяльності щодо придбання і перевезення такої зброї, боєприпасів, інших предметів, які підпадають під дію дозвільної системи, з метою: озброєння особового складу служби охорони, окремих осіб, яким за характером службової діяльності дозволено носіння вогнепальної зброї, а саме для супроводження спецвантажів, цінностей, а також дозволено ї носіння касирам, інкасаторам, працівникам спеціального зв'язку, митної служби, державних податкових інспекцій, лісової охорони, органам природоохорони, авіаційного і залізничного транспорту, особовому складу геологорозвідувальних експедицій, партій тощо); для науково-дослідної та навчальної діяльності (забезпечення допризовної військової і спеціальної підготовки); для спортивних цілей; промислового полювання; захисту життя, здоров'я, житла і майна осіб; використання при зйомках фільмів, у сценічних постановках, циркових виставах; музейного та виставкового експонування [1].

Такі види зброї, як вогнепальна, пневматична, холодна зброя та бойові припаси, пристрої і патрони до неї, придбані підприємствами, установами, організаціями із зазначеною метою, належать до відомчої. Їх використання не за призначенням, з метою, не передбаченою установчими документами (положеннями), статутними завданнями, передача іншим особам, продаж та зберігання у місцях проживання працівників, за винятком випадків, передбачених чинним законодавством України, забороняється.

Дозволи на придбання, зберігання та носіння зброї, пристроїв та патронів до неї для таких потреб видаються лише на підставі чинного законодавчого або іншого нормативно-правового акта про надання права працівникам міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Національного банку України, підприємств, установ і організацій користуватися зброєю при виконанні службових обов'язків тільки після вивчення ними матеріальної частини зброї, правил поводження з нею та її застосування, що здійснюється у спеціально призначених пунктах і це вивчення завершується складанням заліку з подальшим отриманням довідки. Такий дозвіл видається після подання заяви до органів поліції керівників підприємств, установ, організацій для супроводження їхніми працівниками грошових та інших цінностей, спеціальних вантажів під час перевезення та у разі потреби на носіння зброї поза охоронюваним об'єктом. До таких заяв додаються такі документи: список осіб із зазначенням прізвищ, імен, по батькові, дат і місць народження та проживання, відомості про попередню трудову діяльність; медичні довідки; копії договорів страхування; довідки про вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування; копія наказу керівника підприємства, установи, організації про призначення осіб, відповідальних за супроводження грошових та інших цінностей, спеціальних вантажів; дві фотокартки 3x4 см для кожної особи; платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної послуги [2, с. 86].

У дозволі на право носіння відомчої вогнепальної зброї та бойових припасів до неї поза охоронюваним об'єктом є обов'язковим проставлення штампа «Є дійсним під час виконання службових обов'язків». При цьому необхідно звернути увагу на положення наказу МВС від 21.08.1998 р. № 622, відповідно до якого на роботу, пов'язану з використанням зброї при виконанні службових обов'язків, приймаються особи віком від 21 року [1].

При зверненні міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, підприємств та установ до органів внутрішніх справ за дозвільною адміністративною послугою щодо придбання вогнепальної зброї та боєприпасів до неї, ці суб'єкти повинні надати такі документи: заяву керівника підприємства, установи, організації – одержувача послуги про отримання дозволу на право придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, що підпадають під дозвільну систему, у якій зазначається кількість зброї, бойових припасів, що придбаються, номер та термін дії дозволу на право відкриття і функціонування об'єкта; акт про придатність приміщення для зберігання вогнепальної зброї та боєприпасів, що складається комісією у складі представників органів внутрішніх справ та державного пожежного нагляду та підприємства, установи й організації; наказ керівника підприємства, установи, організації про призначення особи, відповідальної за придбання зброї і бойових припасів; медичну довідку; копію договору страхування; довідку про вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування; платіжний документ (квитанція), який засвідчує оплату послуги [3].

Стосовно суб'єктів господарювання існує дещо інший перелік документів для отримання дозволу на право придбання ними вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, а також пристроїв та патронів до них. Такими документами є: заява із зазначенням виду та кількості зброї, основних частин зброї, бойових припасів, пристроїв та патронів до них, що придбаються, номер і термін дії дозволу на право відкриття й функціонування об'єкта; відомості про осіб, відповідальних за їх придбання (прізвище, ім'я, по батькові, паспортні дані); копія документа, що є підставою для придбання вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, а також пристроїв та патронів до них, засвідчена суб'єктом господарювання (договір купівлі-продажу або контракт); копія наказу про призначення відповідальної особи за придбання зброї, її основних частин і бойових припасів, пристроїв та патронів до них; платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної послуги [1].

З дня придбання вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, основних частин зброї, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв та патронів до них керівники підприємств, установ, організацій упродовж десяти днів зобов'язані одержати в органі поліції дозвіл на право її зберігання. Дозвіл на право зберігання, використання вогнепальної, пневматичної, холодної зброї, основних частин зброї та бойових припасів до неї, пристроїв та патронів до них видається на підставі є заяви керівника підприємства, установи, організації, в якій зазначаються: кількість, найменування та вид (класифікація) придбаної зброї, основних частин зброї і бойових припасів, пристроїв та патронів до них, її система, калібр, номер, рік випуску кожної одиниці; дані про відповідальних осіб за зберігання і використання зброї, та осіб, які мають доступ до зброї, у тому числі про працівників охорони (прізвище, ім'я, по батькові, дата, місце народження і проживання, відомості про попередню трудову діяльність), медичні довідки, копії договорів страхування, довідки про вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування; наказ керівника юридичної особи про призначення особи (осіб), відповідальної (-их) за зберігання зброї, основних частин зброї і бойових припасів до неї; платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної послуги [1; 3, с. 87].

Якщо відкривається новий об'єкт дозвільної системи для зберігання зброї, то акт про придатність приміщення до зберігання зброї та бойових припасів до неї складається комісією, до складу якої входять представники органів поліції (дозвільної системи, Департаменту поліції охорони, органів пожежного нагляду та юридичної особи, що відкриває об'єкт).

Якщо органи публічної влади, підприємства, установи, організації та суб'єкти господарювання мають намір одержати дозвіл на перевезення територією України зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, а також пристроїв та патронів до них, то ними до відповідного територіального підрозділу Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України надаються такі документи: заява керівника підприємства, установи, організації, якій належить зброя, бойові припаси, основні частини зброї, пристрої і патрони до них, або заява суб'єкта господарювання із зазначенням найменування та кількості вантажу, що перевозиться, виду транспорту, маршруту із зазначенням початкового й кінцевого пунктів перевезення, підстави перевезення, строку, відомостей про осіб, відповідальних за перевезення і охорону вантажу під час руху (прізвище, ім'я, по батькові, паспортні дані); копія договору про надання охоронних послуг під час перевезення вантажу (за наявності такого); копія документа, що є підставою для перевезення вантажу, засвідченого керівником підприємства, установи, організації, суб'єктом господарювання (договір купівлі-продажу або контракт); копія дозволу на право придбання зброї, бойових припасів, основних частин зброї, пристроїв та патронів до них; копія наказу про призначення відповідальної особи за перевезення вантажу; платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної послуги [1].

Стосовно перевезення такої зброї автомобільним транспортом то воно здійснюється згідно з вимогами законодавства щодо безпеки перевезення небезпечних вантажів цим транспортом. Для супроводження цього вантажу керівник підприємства, установи, організації, суб'єкт господарювання повинні призначити не менше двох осіб, які озброюються відомчою вогнепальною зброєю. За її відсутності охорона здійснюється працівниками Департаменту поліції охорони або охороною іншого суб'єкта господарювання, що має ліцензію на надання послуг з охорони власності та громадян, з якою укладено відповідну угоду.

Охорона перевезення мисливської, спортивної вогнепальної зброї та пристроїв (50 і більше одиниць), а також зброї військових зразків (понад 15 одиниць), набоїв до зброї військових зразків (10000 шт. і більше), набоїв до мисливської, спортивної вогнепальної зброї, патронів до пристроїв (20000 шт., 50 кг пороху і більше), основних частин зброї (100 шт. і більше) здійснюється виключно працівниками Департаменту поліції охорони. Для перевезення мають бути виділені криті автомашини, а зброя і боєприпаси повинні бути в опечатані або опломбованій тарі [2, с. 88].

Дозволяється перевозити як ручний багаж залізницею, водним і повітряним транспортом боєприпаси та порох вагою від 5 до 10 кг. У дозволі на перевезення такого багажу зазначається тільки нетто багажу (до ваги не враховуються металеві гільзи, ящики і упаковка). Чинним законодавством України забороняються поштові пересилання зброї, бойових припасів до зброї, основних частин зброї, пристроїв та патронів до них і пороху.

Без дозволів органів поліції допускається перевезення тільки в межах міста, району, населеного пункту незалежно від відстані зброї, основних частин зброї, бойових припасів, пристроїв та патронів до них, що належать підприємствам, установам, організаціям та суб'єктам господарювання, на які є дозволи на зберігання [1].

Стосовно дозволу на перевезення через митний кордон України вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, а також пристроїв та патронів до них, то його видає Департамент превентивної діяльності Національної поліції України ні підставі заяви суб'єкта господарювання із зазначенням найменування та кількості транспортованого вантажу, виду транспорту, маршруту із зазначенням початкового і кінцевого пунктів перевезення, підстави перевезення, відомостей про відповідальних осіб за перевезення через митний кордон України і охорону вантажу під час його руху (прізвище, ім'я, по батькові, паспортні дані).

До заяви додаються: копія дозволу на право придбання вогнепальної зброї, бойових припасів, основних частин зброї, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, а також пристроїв та патронів до них (за наявності); копія документа, що є підставою для перевезення (експорту/імпорту) вантажу, засвідчена керівником підприємства, установи, організації, суб'єкта господарювання (копія договору або контракту); відомості про вантаж (інвойс або специфікація до договору чи контракту); копія договору про надання охоронних послуг під час здійснення перевезення вантажу (в разі наявності такого);

платіжний документ (платіжне доручення, квитанція) з відміткою банку, відділення поштового зв'язку або коду проведеної операції про внесення коштів за надання відповідної послуги.

Якщо суб'єкт господарювання експортує такий вид товару, до зазначених документів додатково надається копія дозволу на право ввезення зброї, основних частин зброї та бойових припасів, пристроїв та патронів до них на територію відповідної країни (покупця) [1].

Зауважимо, що одержувачами адміністративних послуг з отримання дозволів на придбання, перевезення або зберігання вогнепальної зброї та боєприпасів до неї необхідно додержуватись такого порядку послідовності дій: по-перше, подання до Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України або його територіальних підрозділів повного комплексу документів, необхідного для отримання відповідного виду дозволу; по-друге, здійснення оплати за надання адміністративної послуги, оскільки даний вид послуги є платним відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1098 «Про деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг»; по-третє, отримання дозволу або листа з обґрунтуванням причин відмови в його видачі. Зокрема, підставою для відмови може бути неподання повного пакету документів або платіжного документа (квитанції), який засвідчує оплату адміністративної послуги [3].

Саме ж надання такої адміністративної послуги структурними підрозділами Національної поліції України здійснюється протягом тридцяти днів з дати одержання заяви про видачу дозволу на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, які підпадають під дозвільну систему.

Після отримання дозволу суб'єктом (одержувачем) послуги він повинен вести пронумеровану, прошнуровану і скріплену печаткою органу внутрішніх справ книгу обліку вогнепальної зброї і бойових припасів.

Облік видачі і прийняття вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, пристроїв, патронів до них, що видаються працівникам охорони юридичної особи на час несення служби, ведеться відповідальною особою в книзі обліку видачі і прийняття вогнепальної зброї і боєприпасів. Видача відомчої зброї повинна здійснюватися відповідальною особою на підставі розпорядження керівника підприємства, установи, організації [2, с. 89].

Непридатна для подальшого використання відомча вогнепальна зброя, бойові припаси до неї, пристрої та зазначені патрони здаються підприємствами, установами, організаціями на склади озброєння управлінь логістики та матеріального забезпечення головних управлінь Національної поліції України.

Зайва, проте придатна для подальшого використання відомча вогнепальна зброя, бойові припаси до неї, пристрої та зазначені патрони, що належать юридичним особам, здаються ними за місцем їх придбання або передаються (продаються) в інші підприємства, установи, організації за дозволом органів поліції на придбання зброї та бойових припасів. Зайва, але придатна для подальшого використання навчальна вогнепальна зброя воєнних зразків здається юридичними особами за місцем її отримання [4, с. 286].

Відповідальними за стан обліку, зберігання і використання зброї, бойових припасів до неї, пристроїв, патронів до них є керівники юридичних осіб, а в загонах (командах) воєнізованої охорони Збройних Сил України – начальники загонів (команд), які в разі втрати зброї, бойових припасів до неї, пристроїв, патронів до них, зобов'язані негайно повідомити про це територіальний підрозділ поліції і вжити заходів до їх розшуку. З обліку органів поліції знімається втрачена зброя і бойові припаси до неї на підставі відповідного документа органу досудового розслідування [1].

Слід зазначити, що дозвіл на користування та носіння вогнепальної зброї, крім працівників підприємств, установ та організацій, що користуються нею як відомчою, мають право одержати також фізичні особи за своїм службовим становищем, а саме:

народні депутати, окремі посадові особи апарату Верховної Ради України [5], працівники суду та правоохоронних органів, їхні близькі родичі [6].

Так, видача вогнепальної зброї народним депутатам здійснюється за їхньою особистою заявою, а окремим посадовим особам – за поданням Голови Верховної Ради України або його Першого заступника, а працівникам служб озброєння відділів логістики та матеріально-технічного забезпечення територіальних головних управлінь Національної поліції України – за місцем проживання таких осіб [5].

Така зброя видається зазначеним категоріям осіб після проведення з ними спеціальних занять з вивчення вимог відповідних законодавчих та нормативних актів щодо застосування зброї, її матеріальної частини, заходів безпеки при поводженні з нею, прийомів володіння і правил стрільби та виконання практичних стрільб і прийняття від них заліків згідно з навчальним та тематичним планами відповідно до наказу МВС України від 21 лютого 1996 року № 115 «Про затвердження Інструкції про заходи безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю» [7], та наявності умов за місцем проживання таких осіб для зберігання вогнепальної зброї, що підтверджується складеним за їх обстеженням актом. Щодо права зберігання і носіння вогнепальної зброї, виданої народним депутатам та окремим посадовим особам, то працівниками структурних підрозділів Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України видаються дозволи. На їх підставі у тимчасове користування народному депутату чи окремій посадовій особі може видаватися один пістолет, боекомплект патронів до нього та кобура для їх носіння. Ця вогнепальна зброя може бути застосована народним депутатом або іншою посадовою особою як винятковий захід, керуючись постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 575 «Про затвердження Положення про порядок застосування вогнепальної зброї» [8].

Зауважимо, що вогнепальна зброя, видана у тимчасове користування народним депутатам та окремим посадовим особам, повинна зберігатися в металевих сейфах або ящиках, прикріплених до стіни чи підлоги, за місцем постійного проживання таких осіб, що виключає доступ до зброї сторонніх осіб. Забороняється також передача іншим особам цієї зброї та боеприпасів до неї. За відсутності необхідності в зберіганні або у разі відсутності умов для надійного зберігання вогнепальної зброї та боеприпасів до неї за місцем тимчасового перебування народного депутата чи окремої посадової особи така зброя здається на зберігання до чергової служби органу поліції, що видав зброю. Такі дії фіксуються у книзі видачі озброєння та спеціальних засобів органу поліції, до якого здано зброю та боеприпаси на тимчасове зберігання [5].

Вартість втраченої чи зіпсованої вогнепальної зброї, боеприпасів до неї та пристосувань для їх носіння відшкодовується народними депутатами та окремими посадовими особами у десятикратному розмірі. Про факт втрати чи крадіжки вогнепальної зброї та боеприпасів народний депутат чи окрема посадова особа зобов'язані негайно письмово повідомити керівництво головного управління поліції за місцем події та керівництво головного управління Національної поліції України, що видало вогнепальну зброю. Більше того, народний депутат або окрема посадова особа, яким видана вогнепальна зброя та боеприпаси, повинні щоквартально пред'являти їх органу поліції, що їх видав, для перевірки наявності зброї, боеприпасів та їхнього технічного стану [9, с. 156]. Зазначимо також, що після складання своїх повноважень, а також після закінчення строку перебування на державній службі народний депутат чи окрема посадова особа у десятиденний термін зобов'язані здати зброю до органу, що її видав [5].

Щодо права користування та носіння вогнепальної зброї працівниками суду і правоохоронних органів та їхніми близькими родичами, то воно передбачено Законом України від 23 грудня 1993 р. «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [6] та наказом МВС України від 24 липня 1996 р. № 523 «Про затвердження Положення про порядок придбання, видачі, обліку, зберігання та застосування вогнепальної зброї, боеприпасів до них, спеціальних засобів індивідуального захисту працівниками судів і правоохоронних органів, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [10]. Так, зазначені цими актами особи

мають право застосовувати спеціальні заходи забезпечення безпеки. Залежно від ступеня загрози для життя і здоров'я, працівнику суду або правоохоронного органу та його близьким родичам із дотриманням вимог чинного законодавства можуть видаватися зброя та спеціальні засоби індивідуального захисту. Так, у тимчасове користування кожній такій особі може видаватися один пістолет, боєкомплект патронів до нього та кобура для їх носіння або один газовий пістолет (револьвер) та комплект патронів до нього, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії. У необхідних випадках особам, щодо яких прийнято рішення про застосування заходів безпеки, можуть видаватися бронезилети [10].

Зазначена нами зброя та спецзасоби видаються на підставі мотивованої постанови компетентного органу про проведення комплексу заходів безпеки відносно осіб, які потребують відповідного захисту, на підставі їхньої заяви, медичної довідки про стан їх здоров'я та після проведення з ними спеціальних занять згідно з навчальним та тематичним планами з вивчення вимог відповідних законодавчих і нормативних актів, а також наявності умов зберігання зброї за місцем проживання цих осіб на підставі акта обстеження цих умов.

Право зберігання і носіння вогнепальної зброї та спеціальних засобів індивідуального захисту, виданих особам, відносно яких здійснюються заходи безпеки, забезпечуються видачею уповноваженими працівниками поліції спеціальних дозволів [9, с. 158]. Видача вогнепальної зброї та спеціальних засобів працівникам правоохоронних органів, яким у зв'язку з їх професійною діяльністю, чинним законодавством вже надано право користуватися нею, здійснюється на підставі зазначеного нами наказом МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622 [1].

Щодо умов зберігання, обліку, порядку дій у разі втрати, крадіжки або псування вогнепальної зброї, загальних правил користування нею, то вони є такими ж, як і для народних депутатів, тому не вважаємо за доцільне аналізувати відповідне законодавче положення.

Нарешті зауважимо, що прийняття органом, який виніс мотивовану постанову про застосування заходів безпеки, рішення про їх скасування тягне за собою повернення у десятиденний термін вогнепальної зброї та спеціальних засобів індивідуального захисту особами, яким вони були видані, до органу поліції, що їх видав [10].

Висновок. На підставі викладеного констатуємо, що реалізація права на придбання, зберігання, перевезення або носіння вогнепальної зброї та боєприпасів до неї може здійснюватися обмеженим колом суб'єктів, а саме: міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами, суб'єктами господарювання та фізичними особами, які у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень потребують додаткового забезпечення їх безпеки. Інші суб'єкти правовідносин, наприклад, громадяни України як приватні особи, позбавлені права володіти та користуватися вогнепальною зброєю для забезпечення захисту свого життя, здоров'я, майна та інших цілей. Для реалізації своїх прав у сфері обігу вогнепальної зброї такі суб'єкти повинні звернутись до органів поліції з метою отримання дозволу. Відповідно до чинного законодавства Департаментом превентивної діяльності Національної поліції України та його територіальними підрозділами на місцях зазначеним суб'єктам за чинним законодавством України можуть надаватися адміністративні послуги з видачі дозволів на: 1) придбання вогнепальної зброї та боєприпасів до неї; 2) їх перевезення територією України або через митний кордон держави; 3) їх зберігання; 4) носіння відомчої зброї; 5) зберігання і носіння вогнепальної зброї.

На нашу думку, аналізовані нами адміністративні послуги потребують особливого державного контролю через те, що вогнепальна зброя є таким об'єктом дозвільної системи, що має підвищений рівень небезпеки для життя і здоров'я громадян та для правопорядку в цілому. У зв'язку з цим пропонуємо внести такі доповнення і зміни до законодавства:

– доповнити ст. 2 Закону України «Про адміністративні послуги», а саме поширити дію цього Закону на правовідносини щодо набуття прав на об'єкти, обмежені у ци-

вільному обігу, зокрема, на набуття права володіння та користування вогнепальною, пневматичною і холодною зброєю, пристроями для відстрілу патронів, споряджених металевими снарядами несмертельної дії, а також боєприпасами до зброї та вибуховими речовинами;

– розробити та прийняти Закон України «Про перелік адміністративних послуг та плату (адміністративний збір) за їх надання», яким затвердити перелік платних та безоплатних адміністративних послуг, в тому числі й тих, що надаються в дозвільній галузі Національною поліцією України;

– розробити та прийняти Закон України «Про цивільну зброю і боєприпаси», яким визначити порядок обігу зброї на території України.

Наведені законодавчі пропозиції обумовлені тим, що на сьогодні порядок надання адміністративних послуг з видачі дозволів на придбання, перевезення, зберігання та використання вогнепальної зброї і боєприпасів до неї є надто нормативно зарегульованим. Дійсно, це пояснюється суспільно-небезпечною характеристикою об'єкта дозвільної системи. У зв'язку з цим ще раз наголошуємо на необхідності законодавчого врегулювання процедури обігу вогнепальної зброї. В результаті цього відбудеться посилення контрольної функції держави відносно даного об'єкта дозвільної системи, підвищиться рівень захисту конституційних прав і свобод людини та правопорядку країни в цілому.

Бібліографічні посилання

1. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.

2. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : Навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 196 с.

3. Інформаційна картка адміністративної послуги для юридичних осіб з видачі дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, на які поширюється дозвільна система / Офіційний веб-сайт Національної поліції України. URL : <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/832623>.

4. Серета В. В. Гурковський М. П., Назар Ю. С. та ін. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Особлива частина : навч. посібник. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 582 с.

5. Про затвердження Положення про порядок видачі народним депутатам України та окремим посадовим особам апарату Верховної Ради України у тимчасове користування вогнепальної зброї, її обліку і зберігання : наказ МВС України від 24 липня 1996 р. № 524. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0543-96>.

6. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781- XII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.

7. Про затвердження Інструкції про заходи безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю : Наказ МВС України від 21 лютого 1996 р. № 115. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1125-11>.

8. Про затвердження Положення про порядок застосування вогнепальної зброї : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. № 575. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/575-92-%D0%BF>.

9. Гуменюк В. А. Адміністративно-правове регулювання здійснення органами внутрішніх справ дозвільної системи : дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Університет внутрішніх справ. Харків, 1999. 201 с.

10. Про затвердження Положення про порядок придбання, видачі, обліку, зберігання та застосування вогнепальної зброї, боєприпасів до них, спеціальних засобів індивідуального захисту працівниками судів і правоохоронних органів, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Наказ МВС України від 24 липня 1996 р. № 523. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0556-96>.

Надійшла до редакції 10.06.2019

References

1. Pro zatverdzhennya Instruksiyi pro porjadok vyhotovlennya, prydbannya, zberihannya, obliku, perevezennya vykorystannya vohnepal'noyi, pnevmatychnoyi i kholodnoyi zbroyi, prystroyiv vitchyznyanoho vyrobnytstva dlya vidstrilu patroniv, sporyadzhennykh humovymy chy analohichnymy za svoiyimy vlastyvostyamy metal'nymy snaryadamy nesmertel'noyi diyi, ta zaznachennykh patroniv, a takozh boyeprypasyv do zbroyi ta vybukhovyykh materialiv [On approval of the Instruction on the procedure for the manufacture, purchase, storage, accounting, transportation of firearms, air and cold weapons, devices of domestic production for shooting cartridges equipped with rubber or similar in their properties metal shells and non-lethal action, and subjected to non-lethal action, and subjected to non-lethal action to weapons and explosives]: nakaz MVS Ukrainy vid 21 serpnya 1998 r. № 622. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>. [in Ukr.]
2. Administratyvna diyal'nist' politsiyi u pytannyakh ta vidpovidyakh (2016) [Administrative activities of the police in questions and answers]: Navch. posibnyk. Kyiv : Tsentр uchbovoyi literatury. 196 s. [in Ukr.]
3. Informatsiyna kartka administratyvnoyi posluhy dlya yurydychnykh osib z vydachi dozvoliv na prydbannya i perevezennya vohnepal'noyi zbroyi, boyeprypasyv, inshykh predmetiv, na yaki poshyryuyet'sya dozvil'na systema / Ofitsiyiny veb-sayt Natsional'noyi politsiyi Ukrainy. [Information card of administrative services for legal entities for issuing permits for the purchase and transportation of firearms, ammunition, other items covered by the permit system] URL : <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/832623>. [in Ukr.]
4. Sereda V. V. Hurkovs'kyy M. P., Nazar YU. S. ta in. (2015) Administratyvna diyal'nist' orhaniv vnutrishnykh sprav. Osoblyva chastyna [Administrative activities of law enforcement agencies. Special part]: navch. posibnyk. L'viv : L'viv. derzh. un-t vnutr. sprav., 582 c. [in Ukr.]
5. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro porjadok vydachi narodnym deputatam Ukrainy ta okremym posadovym osobam aparatu Verkhovnoyi Rady Ukrainy u tymchasove korystuvannya vohnepal'noyi zbroyi, yiyi obliku i zberihannya : nakaz MVS Ukrainy vid 24 lypnya 1996 r. № 524. [On Approval of the Regulation on the Issuance of Firearms to the People's Deputies of Ukraine and to Individual Officials of the Verkhovna Rada of Ukraine for Temporary Use of Firearms, its Accounting and Storage] URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0543-96>. [in Ukr.]
6. Pro derzhavnyy zakhyst pratsivnykiv sudu i pravookhoronnykh orhaniv [On state protection of court employees and law enforcement agencies]: Zakon Ukrainy vid 23 hrudnya 1993 r. № 3781- XII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>. [in Ukr.]
7. Pro zatverdzhennya Instruksiyi pro zakhody bezpeky pry povodzhenni z vohnepal'noyi zbroyeu [On approval of the Instruction on safety measures in the handling of firearms]: Nakaz MVS Ukrainy vid 21 lyutoho 1996 r. № 115. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1125-11>. [in Ukr.]
8. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro porjadok zastosuvannya vohnepal'noyi zbroyi [On approval of the Regulation on the Procedure for the Use of Firearms]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12 zhovtnya 1992 r. № 575. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/575-92-%D0%BF>. [in Ukr.]
9. Humenyuk V. A. (1999) Administratyvno-pravove rehulyuvannya zdiysnennya orhanamy vnutrishnykh sprav dozvil'noyi systemy [Administrative and Legal Regulation of the Permit System by the Internal Affairs Bodies] : dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.07 / Universytet vnutrishnykh sprav. Kharkiv. 201 s. [in Ukr.]
10. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro porjadok prydbannya, vydachi, obliku, zberihannya ta zastosuvannya vohnepal'noyi zbroyi, boyeprypasyv do nykh, spetsial'nykh zasobiv individual'noho zakhystu pratsivnykamy sudiv i pravookhoronnykh orhaniv, a takozh osobamy, yaki berut' uchast' u kryminal'nomu sudochynstvi [On approval of the Regulations on the Procedure for the Purchase, Delivering, Accounting, Storage and Use of Firearms, Ammunition, Special Means of Individual Protection by Court and Law Enforcement Agents, as well as Persons Participating in Criminal Proceeding] : Nakaz MVS Ukrainy vid 24 lypnya 1996 r. № 523. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0556-96>. [in Ukr.]

SUMMARY

Fomenko A.Ye. Issues of the National police administrative services in authorization of purchase and transportation of firearms. The author has described the procedure of delivering by the National Police of Ukraine of administrative services of authorization for purchase and transportation of firearms. He has marked peculiarities of such procedure with regard to legal entities and individuals.

The author has concluded that the realization of the right to purchase, storage, transportation or carry firearms and ammunition to it may be exercised by a limited number of actors: ministries, other central executive authorities, enterprises, institutions, economic entities and individuals who, regarding the performance of their official duties, require additional security. Other legal entities, such as Ukrainian citizens as individuals, deprived of the right to possess and use firearms to protect their lives, health, property and other purposes.

In order for such entities to exercise their rights to firearms, they must apply to the police for permission. According to the current legislation, the Department of Preventive Activities of the National Police of Ukraine and its territorial units may provide administrative services for the issuance of permits to such actors for: 1) the purchase of firearms and ammunition; 2) transportation of firearms and ammunition on the territory of Ukraine or through the customs border of the country; 3) storage of firearms and

ammunition; 4) carrying departmental weapons; 5) storage and carrying of firearms. Issuance of such permits shall be carried out according to the current legislation of Ukraine.

To properly control and strengthen the guarantees of security and law and order in the country, he has offered amendments to the current legislation in the relevant field. In his opinion, these administrative services need special government control considering that firearms are such an object of the permission system, which has an increased level of danger to citizens' life and health in particular and to law and order in general.

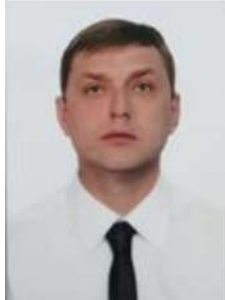
Keywords: *National police, permit, service, weapons, acquisition, transportation.*

УДК 351.86

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-2-15-20

Алексеева І.В. ©
доктор політичних наук,
професор
(Дніпропетровський
державний університет
внутрішніх справ)

Магась Г.А. ©
доктор наук з державного
управління
(Національна академія
Державної прикордонної
служби України
імені Богдана
Хмельницького)

Агарков О.А. ©
доктор політичних наук,
професор
(Дніпропетровський
державний університет
внутрішніх справ)

УДОСКОНАЛЕННЯ СТИЛІВ УПРАВЛІННЯ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ ЯК СИСТЕМАТИЗУЮЧИЙ ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДЛЕГЛИХ КОЛЕКТИВІВ

Розглянуто основні чинники зовнішнього середовища діяльності керівників органів МВС України, що впливають на формування їх стилю управління. Обґрунтовується необхідність опори на ситуативні (динамічні), а не на класичні (статичні) теорії вивчення лідерства і керівництва в організації. Пропонується алгоритм формування індивідуального стилю управління керівника на основі досвіду оперативно-службової діяльності органів системи МВС України. Розкрито структуру та зміст розробленої методики щодо формування стилю управління керівника залежно від умов виконання оперативно-службових завдань.

Ключові слова: *управлінські рішення, стиль управління, фактори зовнішнього середовища, організаційні зміни, організаційна поведінка, державне управління, оперативно-службова діяльність.*

Постановка проблеми. Необхідність зміцнення правопорядку, забезпечення громадської стабільності, захисту права і свободи людини і громадянина висуває особливі вимоги до діяльності органів системи МВС України. Досягнення високих оперативно-службових результатів цих органів можливо лише при ефективному управлінні, яке багато в чому залежить від соціально-психологічного клімату в колективі, характеру взаємин працівників, їх згуртованості, а також рівня відповідності стилю управління рівню розвитку колективу.

У сучасних умовах необхідно зміщати пріоритети від діяльності «на результат за всяку ціну» до роботи з людьми і досягнення результатів завдяки розвитку колективів, до вирішення завдань, пов'язаних зі стимулюванням ініціативи і творчої активності працівників, створенням умов для їх самореалізації, формуванням сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі. Отже, питання вдосконалення стилю управління в органах системи МВС України мають велике практичне значення.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Різні аспекти проблеми ефективного управління органами системи МВС України проаналізо-

© Алексеева І.В., 2019
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3755-4130>
irina_alekseenko@yahoo.com

© Магась Г.А., 2019
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2769-9718>

© Агарков О.А., 2019
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0735-3226>
profpolit@ukr.net